

Mojca Vendramin¹

Stroški gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine

Delovni zvezek štev. 7/2010, let. XIX

Kratka vsebina: Pojem »energetske revščine« je v EU politično priznan kot problem, čeprav uradne opredelitve, kdo je energetsko reven, še ni. V Sloveniji so v letu 2008 pri 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki izdatki za energijo v stanovanju predstavljali kar 15 % njihovih razpoložljivih sredstev. Ker rast dohodkov gospodinjstev močno zaostaja za rastjo cen energentov, se je ta delež v zadnjih letih v skupini gospodinjstev z nizkimi dohodki povečeval. Zlasti pa je zaskrbljujoče visoko povečanje deleža sredstev, porabljenih za energijo v stanovanjih gospodinjstev z najnižjimi dohodki v letu 2008. To nakazuje, da je treba v Sloveniji z vidika energetske politike nujno identificirati ranljive skupine in dejavno ukrepati pri oblikovanju spodbud in ukrepov, ki bodo omogočili vlaganja v energetsko učinkovitejšo rabo energije v stanovanjih revnejšega sloja prebivalstva.

Ključne besede: energija, revščina, energetska učinkovitost, zasebna poraba, gospodinjstva, Anketa o porabi v gospodinjstvih

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

¹ Mojca Vendramin je od avgusta 2010 zaposlena na Službi Vlade RS za podnebne spremembe.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel.: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Barbara Ferk (barbara.ferk@gov.si)

Delovni zvezek: Analiza stroškov gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine

Avtorica: mag. Mojca Vendramin (mojca.vendramin@gov.si)

Lektoriranje: Generalni sekretariat Vlade RS, Sektor za prevajanje

Lektoriranje angleškega povzetka: Terry T. Jackson

Strokovna recenzentka: mag. Nataša Kump

Ljubljana, november 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

330.567.2:621.31(0.034.2)

VENDRAMIN, Mojca

Stroški gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine [Elektronski vir] / Mojca Vendramin. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2010. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 19, št. 7)

Način dostopa (URL):

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2010/dz_07-10.pdf

ISBN 978-961-6839-01-3

253239040

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 POJEM ENERGETSKE REVŠČINE	2
3 PORABA GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJIH V SLOVENIJI	4
4 MEDNARODNA PRIMERJAVA IZDATKOV GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJU IN NJIHOVIH DEJAVNIKOV	6
5 SKLEP	12
PRILOGA	14

Kazalo slik in tabel

Slika 1: Cena nafte na svetovnem trgu (v EUR) in maloprodajne cene energentov ter razpoložljivi dohodek na prebivalca v Sloveniji, 2004 = 100.....	2
Slika 2: Stroški zmanjševanja emisij toplogrednih plinov (v EUR/ t CO ₂) in investicijski stroški (v EUR/ t CO ₂) po ukrepih v posameznih sektorjih	3
Slika 3: Delež razpoložljivega dohodka gospodinjstev, porabljenega za energijo v stanovanjih, po dohodkovnih decilih, v letih 2007 in 2008.....	5
Slika 4: Cena zemeljskega plina za tipičnega gospodinjanskega odjemalca (D3) v letu 2008 (v standardih kupne moči PPS/GJ)	7
Slika 5: Cena kurilnega olja, EUR/t, v povprečju leta 2008.....	8
Slika 6: Cena električne energije za tipičnega gospodinjanskega odjemalca (Dc) v letu 2008 (v standardih kupne moči PPS/ kWh)	8
Tabela 1: Delež izdatkov gospodinjstev za energijo v stanovanjih v razpoložljivih sredstvih po dohodkovnih kvintilih, 2008 (v %)	4
Tabela 2: Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za energijo v stanovanjih, po dohodkovnih kvintilih (v %)	5
Tabela 3: Delež izdatkov za električno energijo in gorivo v stanovanju v celotnih izdatkih gospodinjstev za končno porabo (v %)	6
Tabela 4: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v lastniškem stanovanju (v %, po naraščajočem vrstnem redu)	9
Tabela 5: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trkli okenski okviri, tla (v %, po naraščajočem vrstnem redu)	10
Tabela 6: Delež prebivalstva v državah EU, ki zamuja s plačili za komunalne storitve (v %, po naraščajočem vrstnem redu).....	11

Povzetek

Energetska revščina pomeni, da ima gospodinjstvo težave in si ni zmožno zagotoviti primerno toplega stanovanja po primerni ceni. Politično je pojav energetske revščine v EU priznan kot problem, čeprav uradne opredelitve, kdo je energetske revnen, še ni. Med državami EU je na tem področju med dejavnejšimi Združeno kraljestvo, edina pa je tudi na nacionalni ravni opredelila ta pojem, in sicer je v Združenem kraljestvu energetske revnen tisti, ki si za 10 % dohodka ne more privoščiti dovolj toplote. Analiza na podlagi podatkov iz Ankete o porabi v gospodinjstvih pokaže, da so v Sloveniji v letu 2008 za 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki izdatki za energijo v stanovanju predstavljali kar 15 % njihovih razpoložljivih sredstev. Ker rast dohodkov gospodinjstev močno zaostaja za rastjo cen energentov, se je ta delež v zadnjih letih v skupini gospodinjstev z nizkimi dohodki povečeval. Posebno zaskrbljujoče pa je visoko povečanje deleža sredstev, porabljenih za energijo v stanovanjih gospodinjstev z najnižjimi dohodki v letu 2008. To nakazuje, da je treba v Sloveniji z vidika energetske politike nujno identificirati ranljive skupine in dejavno ukrepati za oblikovanje spodbud in ukrepov, ki bodo omogočili vlaganja v energetske učinkovitejšo rabo energije v stanovanjih revnejšega sloja prebivalstva.

Summary

Fuel poverty is a household's difficulty, sometimes even inability, to adequately heat its dwelling at a fair and affordable price. In the EU, fuel poverty is recognized as political priority, but a common definition of the problem has not yet been set. Among EU members, the UK has the greatest experience and understanding of fuel poverty issues: in the UK, a household is deemed to be fuel poor if it must spend 10% or more of its income on essential energy services. According to analyses of the Survey on Consumption Expenditures in Slovenia, 20% of households with the lowest income spend 15% of their disposable income on energy in dwellings. The share is rising because the increase of income is lagging behind energy price growth. Especially worrying is the sharp rise of the share of energy costs for the poor households in the last year. It indicates that within the framework of energy policy in Slovenia it is necessary to identify vulnerable groups and actively implement measures to enable investment in more efficient use of energy in dwellings for the poorest population.

1 UVOD

Energetska revščina pomeni, da ima gospodinjstvo težave in si ni zmožno zagotoviti primerno toplega stanovanja po primerni ceni. Politično je pojav energetske revščine v EU priznan kot problem, čeprav uradne opredelitve, kdo je energetska reven, še ni.

V Sloveniji se s pojmom energetske revščine še nismo posebej ukvarjali niti z raziskavami niti z vidika politike, zato pričujoči delovni zvezek predstavlja nekakšen uvod v to problematiko. Nastal iz potrebe pridobiti informacijo, kolikšen delež razpoložljivega dohodka slovenskih gospodinjstev predstavlja strošek za energijo oz. kako velik problem je energetska revščina v Sloveniji. Ker za odgovor na to vprašanje ni na voljo dovolj podrobnih javno dostopnih podatkov, smo pridobili mikropodatke iz Ankete o porabi v gospodinjstvih¹ in jih analizirali. Namen tega delovnega zvezka je predstavitev rezultatov te analize.

Problem energetske revščine je na kratko orisan v drugem poglavju, v tretjem poglavju pa so predstavljeni rezultati analize mikropodatkov, ki predstavljajo okvirno razsežnost problema energetske revščine v Sloveniji in s tem izhodišče za nadaljnje delo pri razreševanju tega problema. Za umestitev ali objektivno oceno, kolikšen je dejanski problem energetske revščine v Sloveniji, so v četrtem delu predstavljeni še mednarodno primerljivi podatki iz ankete SILC o posameznih dejavnikih, ki kažejo na velikost problema energetske revščine v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami EU.

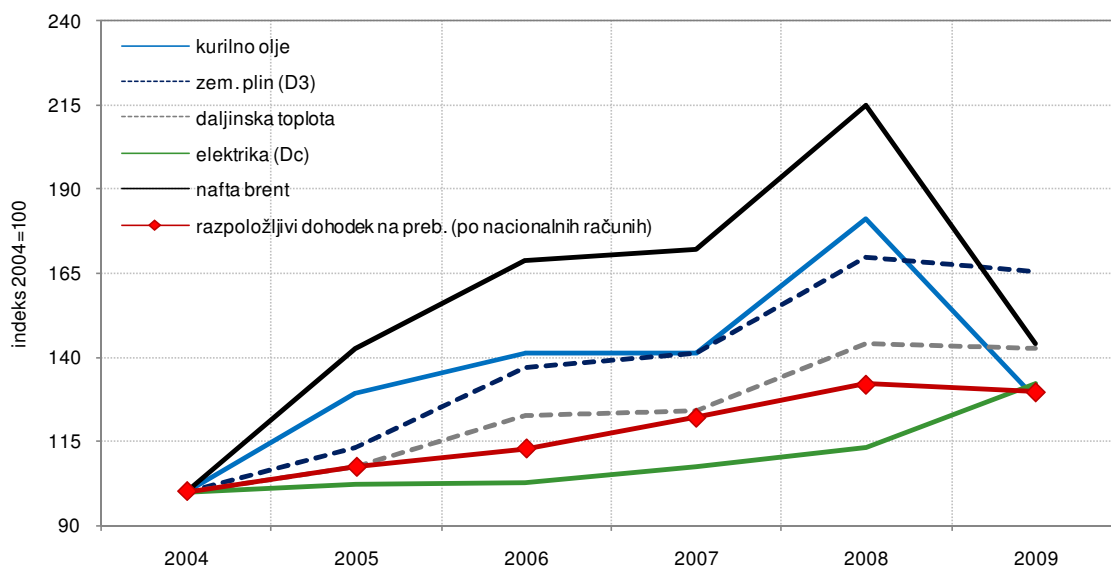
---

¹ Pogodba SURS št. 960-194/2010 in št. 9691-117/2010 za podatke za leto 2008.

2 POJEM ENERGETSKE REVŠČINE

Z razvojem se energetska intenzivnost gospodarstev sicer zmanjšuje, vendar pa se količina porabljene energije v Sloveniji in svetu še naprej veča. Zato se cene energije zvišujejo, razen leta 2009 in ob koncu 2008, ko so se cene energije zaradi gospodarske krize znižale. Tudi v prihodnje se pričakuje in napoveduje poviševanje cen energije, še dodatno pa bo k temu prispevala politika blaženja podnebnih sprememb, s katero se v rabo energije vključuje tudi cena CO₂, ki pri tem nastaja. S tem se cene fosilne energije zvišujejo, posredno pa tudi drugi viri energije. Na sliki 1 je prikazano gibanje maloprodajnih cen ali cene za gospodinjstva posameznih energentov v Sloveniji po letu 2004². Poleg tega je prikazano tudi gibanje razpoložljivega dohodka gospodinjstev v Sloveniji, ki je precej zaostajalo za rastjo cen energentov.

Slika 1: Cena nafte na svetovnem trgu (v EUR) in maloprodajne cene energentov ter razpoložljivi dohodek na prebivalca v Sloveniji, 2004 = 100

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Ker so energenti osnovna življenjska dobrina, skoraj tako pomembna kakor hrana, se s povečevanjem cen energije države vse bolj soočajo s problemom energetske revščine, ko si gospodinjstva težko privoščijo primerno toplo stanovanje. V EU je pojem »energetske revščine« politično priznan kot problem, čeprav uradne opredelitve, kdo je energetske reven, še ni. K razreševanju tega problema zavezuje tudi Direktiva o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo (gl. prilogo). Med državami EU je Združeno kraljestvo na tem področju med dejavnejšimi, edina pa je tudi na nacionalni ravni opredelila ta pojem, in sicer je v Združenem kraljestvu energetske reven tisti, ki si za 10 % dohodka ne more privoščiti dovolj toplote.

Poleg socialne dimenzije pa je reševanje energetske revščine pomembno tudi z vidika učinkovitejše rabe energije v stavbah in s tem posredno tudi z vidika zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Poraba energije gospodinjstev za ogrevanje predstavlja v Sloveniji približno kar 15 %³ vse porabljene končne energije. Poleg gospodinjstev obstaja še poraba storitvenega in javnega sektorja, kar pomeni, da se v stavbah za

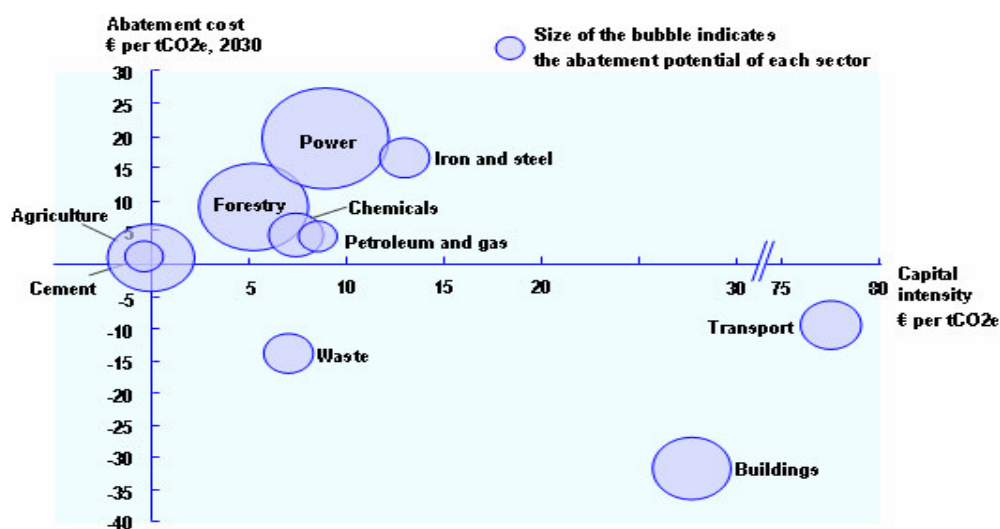
² Od tega leta je za Slovenijo možna primerjava cen tudi za kurilno olje in toploto, pri čemer se je metodologija spremljanja cen elektrike in zemeljskega plina v letu 2007 spremenila; v primerjavi smo upoštevali porabniško skupino, kjer je odstopanje med vrednostima po obeh metodologijah minimalno.

³ Podatek SURS za 2008 (SI-stat: Energetska bilanca); končna poraba energije v gospodinjstvih brez električne energije (ob predpostavki, da se za ogrevanje večinoma ne uporablja električna energija).

zagotavljanje ustreznih bivalnih in delovnih razmer porabi približno 20 % vse energije. Učinkovitejša raba energije v stavbah predstavlja velik potencial za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, hkrati pa se z njo dolgoročno zmanjšajo stroški ogrevanja in druge rabe energije v stanovanjih. Zato so ukrepi povečevanja energetske učinkovitosti v stavbah priznani kot ukrepi z neto koristimi ali najbolj ekonomičen način doseganja ciljev "podnebne" politike, ker pa lahko zmanjšujejo tudi energetske revščine, so hkrati tudi socialni ukrepi.

Za učinkovitejšo rabo energije v stavbah so potrebna vlaganja in kapital, kar pomeni, da so ekonomični ukrepi za učinkovitejšo rabo energije v stavbah hkrati tudi kapitalsko intenzivni. To nazorno prikazuje spodnja slika (slika 2), kjer je pri stavbah (gl. *buildings*) strošek zmanjševanja emisij CO₂ negativen, ker se dosegajo neto koristi – kakor je bilo pojasnjeno v prejšnjem odstavku, hkrati pa je investicija ali potrebni vloženi kapital za zmanjšanje emisije CO₂ največji. Tako visoki začetni stroški oz. investicije predstavljajo pomembno oviro za izvajanje ukrepov v stavbah, zlasti prebivalcem z nižjimi dohodki.

Slika 2: Stroški zmanjševanja emisij toplogrednih plinov (v EUR/ t CO₂) in investicijski stroški (v EUR/ t CO₂) po ukrepih v posameznih sektorjih

Vir. http://petrolog.typepad.com/climate_change/2009/09/the-cost-of-abating-greenhouse-gases.html.

Bistvena razlika med energetske revščino in revščino nasploh je v kapitalu, saj se revščina lahko zmanjša s povečevanjem dohodka, manj verjetno pa se zmanjša energetska revščina, ker so za učinkovitejšo rabo energije bistvena tudi vlaganja v stanovanje, zanje pa je potreben kapital. Osnovni vzrok energetske revščine je namreč kombinacija nizkega dohodka in energetske neučinkovitega doma (stanovanja, hiše) oziroma gospodinjstva. Z nizkim dohodkom je povezana tudi nezmožnost varčevanja in nakupa lastnega stanovanja, zato se stanovanja najemajo. To pa je dodatni razlog, da se v stanovanje ne vlaga. Pomemben dejavnik energetske revščine so tudi cene energentov in s tem davčna politika.

3 PORABA GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJIH V SLOVENIJI

Na podlagi podrobnih podatkov iz Ankete o porabi v gospodinjstvih⁴ (gl. opombo 1) smo izračunali, kolikšen delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev (dohodki, socialni transferi, bonitete, vključno z lastno proizvodnjo) predstavljajo izdatki za elektriko, plin in druge vrste goriva za ogrevanje (skupina 0,45 po COICOP). Ti izdatki so v letu 2008 (zadnji razpoložljivi podatki) v povprečju vseh gospodinjstev predstavljali 6,6 %. Vendar pa se na podlagi analize teh stroškov gospodinjstev, razporejenih po velikosti njihovega razpoložljivega dohodka, izkaže, da so ti izdatki za 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki (1. dohodkovni kvintil) predstavljali 15,1 % njihovih razpoložljivih sredstev (vključno z lastno proizvodnjo), v tem je 42 % predstavljal izdatek za električno energijo, preostalo je izdatek za ogrevanje (gl. tabelo in sliko 1). Razmerje med porabo za električno energijo je sicer v povprečju 40 % : 60 % in se po dohodkovnih razredih bistveno ne spreminja.

Tabela 1: Delež izdatkov gospodinjstev za energijo v stanovanjih v razpoložljivih sredstvih po dohodkovnih kvintilih, 2008 (v %)

	skupaj za energijo v stanovanju	v tem	
		elektrika	ogrevanje
povprečje	6,6	2,6	3,9
1. kvintil	15,1	6,3	8,9
2. kvintil	10,2	4,0	6,2
3. kvintil	7,9	3,2	4,7
4. kvintil	6,0	2,5	3,6
5. kvintil	4,0	1,6	2,5

Vir: SURS, podatki iz Ankete o porabi v gospodinjstvih (APG); struktura se ne seštevava v celoto zaradi zaokroževanja.

Če razčlenimo gospodinjstva po dohodkovnih decilih, pa je 10 % gospodinjstev z najnižjimi razpoložljivimi sredstvi za energijo v stanovanjih porabilo kar 19,8 % vseh razpoložljivih sredstev v letu 2008. Ta delež se od drugega dohodkovnega decila naprej bolj enakomerno znižuje, pri čemer pa v prvih treh decilih presega 10 % (gl. sliko 3). Še bolj pa je zaskrbljujoče, da se je v letu 2008 delež v 1. decilu močno povečal (za 2,2 o. t.), v drugih decilnih razredih pa precej manj.

⁴ Podatki, ki se nanašajo na posamezno leto, predstavljajo združene podatke treh let (t-1, t, t+1). Analiza je bila izpeljana na mikropodatkih po pogodbi SURS (gl. opombo 1) in z upoštevanjem uteženosti vzorčnih podatkov, s čimer se izboljša reprezentativnost vzorca, tako da vzorec čimbolj predstavlja populacijo.

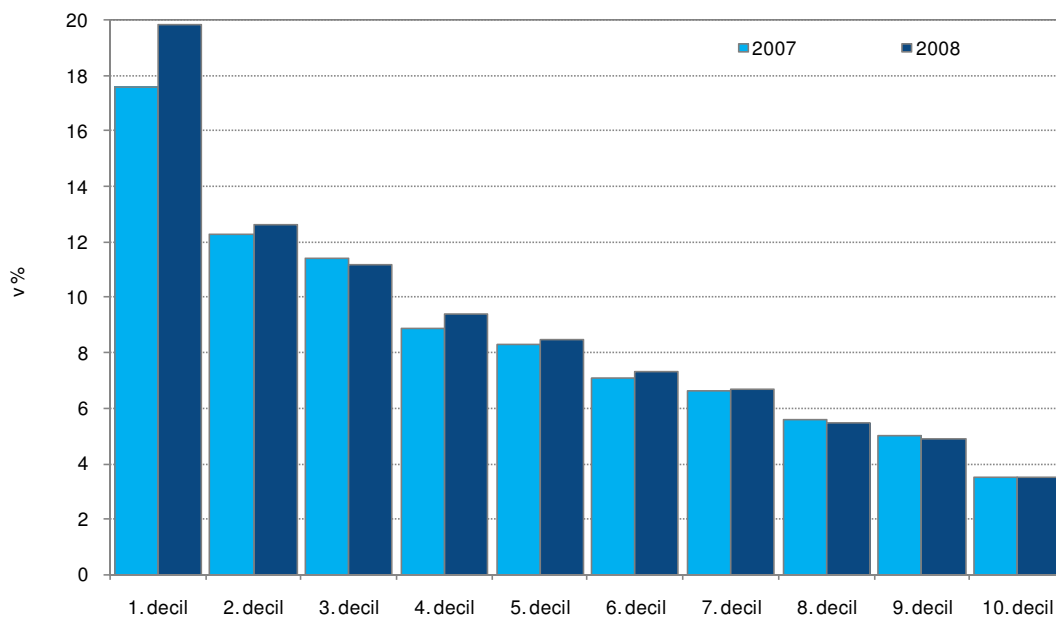
Izračun deleža izdatkov za energijo v dohodkih gospodinjstev posameznega dohodkovnega razreda (Z) je izpeljan iz dohodkovnih razredov gospodinjstev, glede na njihov neutežen dohodek:

$$Z = \frac{Y}{X} = \frac{\sum_{i=1}^{n_j} w_i y_i}{\sum_{i=1}^{n_j} w_i x_i}$$

Pri čemer je w_i utež i-tega gospodinjstva, y_i izdatek i-tega gospodinjstva za energijo v stanovanju in x_i dohodek i-tega gospodinjstva.

Slika 3: Delež razpoložljivega dohodka gospodinjstev, porabljenega za energijo v stanovanjih, po dohodkovnih decilih, v letih 2007 in 2008

Vir: SURS, podatki iz Ankete o porabi v gospodinjstvih (APG).

Za oceno dinamike tega problema smo analizirali še podatke za leti 2002 in 2006. Izkaže se, da se je položaj najbolj poslabšal in delež izdatkov za energijo v stanovanjih najbolj povečal v 1. kvintilu (za 2 o. t., gl. tabelo 2), zmanjšal pa se je gospodinjstvom z največjimi dohodki ali z največ sredstvi (za 0,4 o. t.) in le rahlo tudi gospodinjstvom v 4. dohodkovnem kvintilu.

Tabela 2: Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za energijo v stanovanjih, po dohodkovnih kvintilih (v %)

	2002	2006	2007	2008	Razlika med 2008 in 2002, v o. t.
1. kvintil	13,1	13,9	14,3	15,1	2,0
2. kvintil	9,3	9,3	10,0	10,2	0,9
3. kvintil	7,2	7,4	7,6	7,9	0,7
4. kvintil	6,1	5,8	6,0	6,0	-0,1
5. kvintil	4,4	4,2	4,0	4,0	-0,4

Vir: SURS, podatki iz Ankete o porabi v gospodinjstvih (APG).

4 MEDNARODNA PRIMERJAVA IZDATKOV GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJU IN NJIHOVIH DEJAVNIKOV

Mednarodno primerljivi podatki o izdatkih gospodinjstev za energijo v stanovanjih so podatki o porabi gospodinjstev iz nacionalnih računov⁵. Ti podatki so na voljo samo za povprečje gospodinjstev, zaradi različne metodologije in ker gre za delež v skupni potrošnji (ne v dohodku), pa se nekoliko razlikujejo od podatka iz Ankete o porabi v gospodinjstvih. Največji del razlike gre na račun t. i. imputirane najemnine, ker se po metodologiji nacionalnih računov kot poraba gospodinjstev upošteva najemnina za stanovanje ne glede na to ali gospodinjstvo živi v lastnem ali najetem stanovanju. Po teh podatkih je delež porabljenih sredstev gospodinjstev za elektriko in gorivo v stanovanju v Sloveniji do leta 2007 nihal okrog 5,1 %, v letu 2008 pa se je precej povečal. V primerjavi z drugimi državami EU je ta delež med največjimi. V tabeli 3 so izdatki, razporejeni po velikosti za leto 2007, to je za leto, ko manjkajo podatki samo za Bolgarijo, Portugalsko in Švedsko.

Tabela 3: Delež izdatkov za električno energijo in gorivo v stanovanju v celotnih izdatkih gospodinjstev za končno porabo (v %)

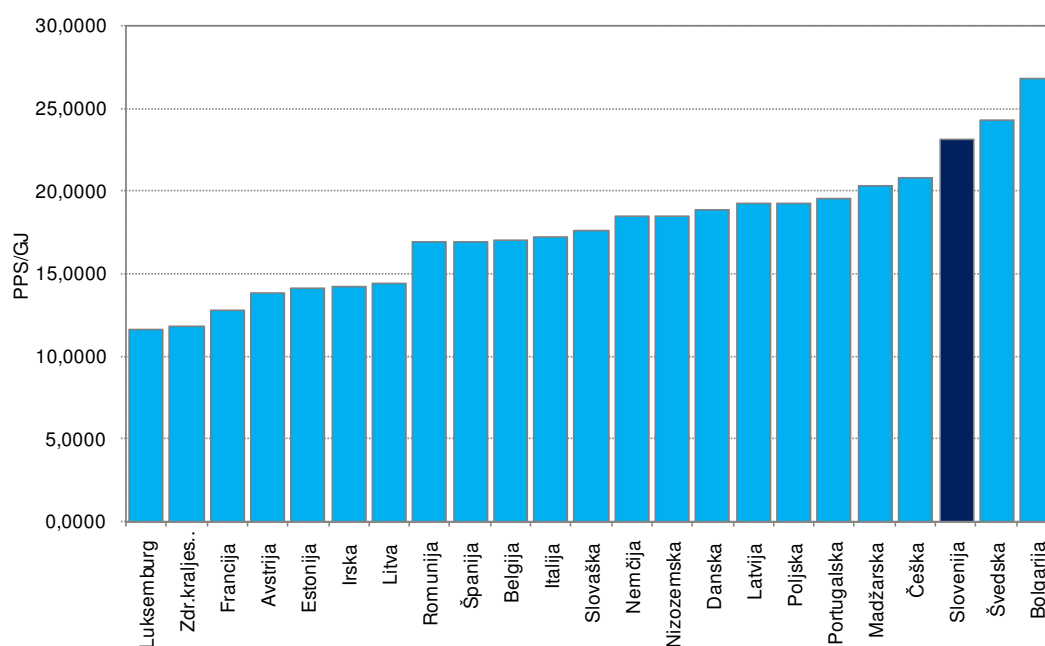
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Grčija	–	–	2,1	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9
Malta	1,4	1,5	1,5	1,4	1,8	1,6	1,5	1,8	2	1,9	2,4
Španija	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2	2,3	2,2	–
Ciper	2,4	2,3	2,4	2,4	2,5	2,4	2,2	2,4	2,5	2,4	2,6
Finska	2,8	2,7	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,7
Luksemburg	2,4	2,3	2,4	2,5	2,2	2,3	2,4	2,6	2,7	2,8	3,1
Estonija	5,1	4,9	4,3	4,5	4,5	4,4	4,2	3,8	3,7	3	4,2
Združeno kraljestvo	2,6	2,4	2,4	2,3	2,2	2,1	2,4	2,8	3,3	3,2	3,7
Irski	3,4	3,1	2,9	2,8	2,7	2,8	3,0	3,3	3,3	3,3	3,8
Litva	5	4,7	5,1	5,4	5,5	4,9	4,6	4,3	4,1	3,3	–
Italija	3,4	3,5	3,4	3,4	3,2	3,4	3,4	3,7	3,7	3,4	3,8
Francija	3,8	3,6	3,5	3,7	3,4	3,6	3,6	3,7	3,7	3,5	3,9
EU-15	3,4	3,2	3,2	3,4	3,2	3,3	3,4	3,6	3,8	3,6	4
EU-27	3,5	3,3	3,3	3,5	3,4	3,5	3,5	3,8	4	3,8	4,2
Avstrija	3,9	3,8	3,7	3,9	3,7	3,9	3,8	4,1	4,2	3,9	–
Nemčija	3,5	3,4	3,5	3,9	3,8	4	4	4,4	4,7	4,3	4,9
Belgija	4,3	4,2	4,8	5,1	4,6	4,7	4,7	4,8	4,8	4,3	5,4
Latvija	7,3	7,6	6	6,1	5,5	5,1	4,7	4,4	4,2	4,3	36
Nizozemska	3,4	3,2	3,4	3,9	3,8	4,1	4,1	4,4	4,7	4,6	–
Romunija	–	2,5	3,1	3,2	3,1	4,1	2,7	2,8	2,7	4,6	–
Slovenija	4,8	5,1	5,3	5,3	5	4,9	5,1	5,3	5,4	5,1	5,7
Danska	5,8	5,8	6	6,5	6,3	6,2	6,2	6,1	6,1	5,7	5,9
Madžarska	5,8	5,7	5,2	5,1	5,2	5,4	5,5	5,6	5,6	5,9	6,5
Češka	7,5	7	7,3	7,4	8,1	7,9	7,7	7,8	7,8	7,2	7,5
Poljska	7,1	7	6,6	7,3	7,4	7,4	7,2	7,7	8	7,6	7,8
Slovaška	6,3	7,4	8,9	9	8,8	10,5	11,2	11,3	11,8	11,1	10,5
Bolgarija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Portugalska	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	3	3	–	–
Švedska	5,8	5,3	5	5,7	5,7	6,2	6	5,6	–	–	–

Vir: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database).

⁵ Eurostat. Economy and finance. National accounts. Final consumption expenditure of households by consumption purposes.

Razlog za nadpovprečno velik delež porabljenih sredstev gospodinjstev za elektriko in gorivo v stanovanju v primerjavi z drugimi državami EU je delno zaradi nižje stopnje razvoja in kupne moči prebivalstva (od novih članic EU imata nižji delež Litva in Latvija ter Malta in Ciper – zadnji dve verjetno predvsem zaradi toplejšega podnebja in zato manjših stroškov ogrevanja). Drugi razlog pa so relativno dragi energenti v Sloveniji, in sicer sta bili v letu 2008 cena (vključno z vsemi dajatvami) zemeljskega plina – nominalno in relativno glede na kupno moč (v PPS) – in kurilnega olja med višjimi, medtem ko je bila cena električne energije za gospodinjstva v letu 2008 med nižjimi v primerjavi z drugimi državami EU⁶ (gl. slike 4 do 6). V Estoniji in Litvi so energenti relativno poceni in tudi delež stroškov energije za stanovanje je nizek. Nasprotno velja na Danskem in Švedskem, kjer so energenti dražji, delež stroškov za energijo pa je kljub višji kupni moči še večji kakor v Sloveniji, delno verjetno tudi zaradi hladnejših in daljših obdobj ogrevanja.

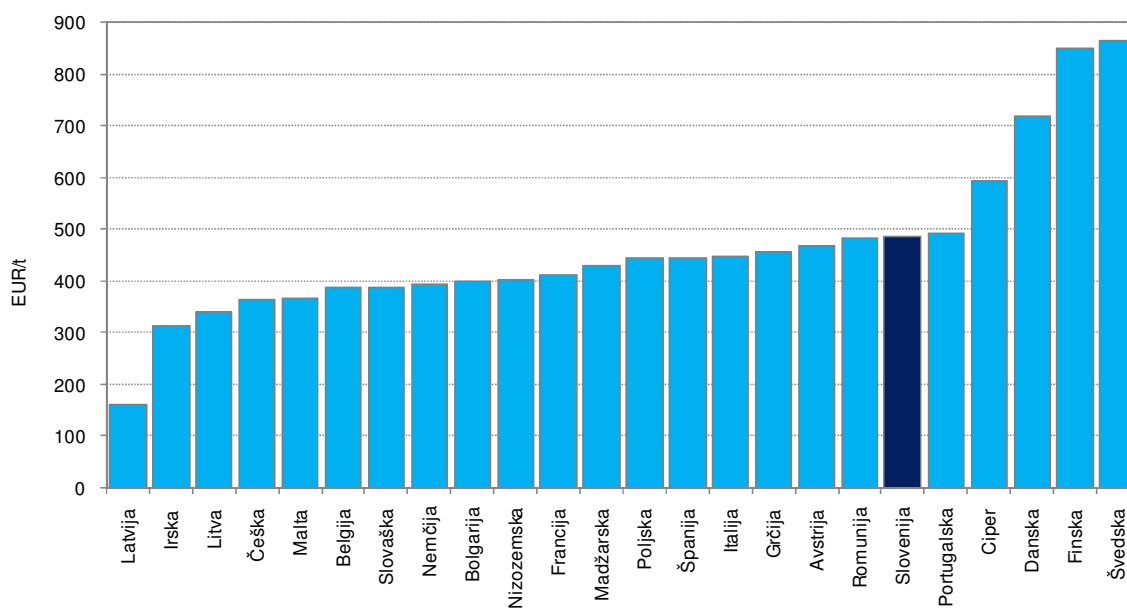
Slika 4: Cena zemeljskega plina za tipičnega gospodinjanskega odjemalca (D3) v letu 2008 (v standardih kupne moči PPS/GJ)

Vir: Eurostat.

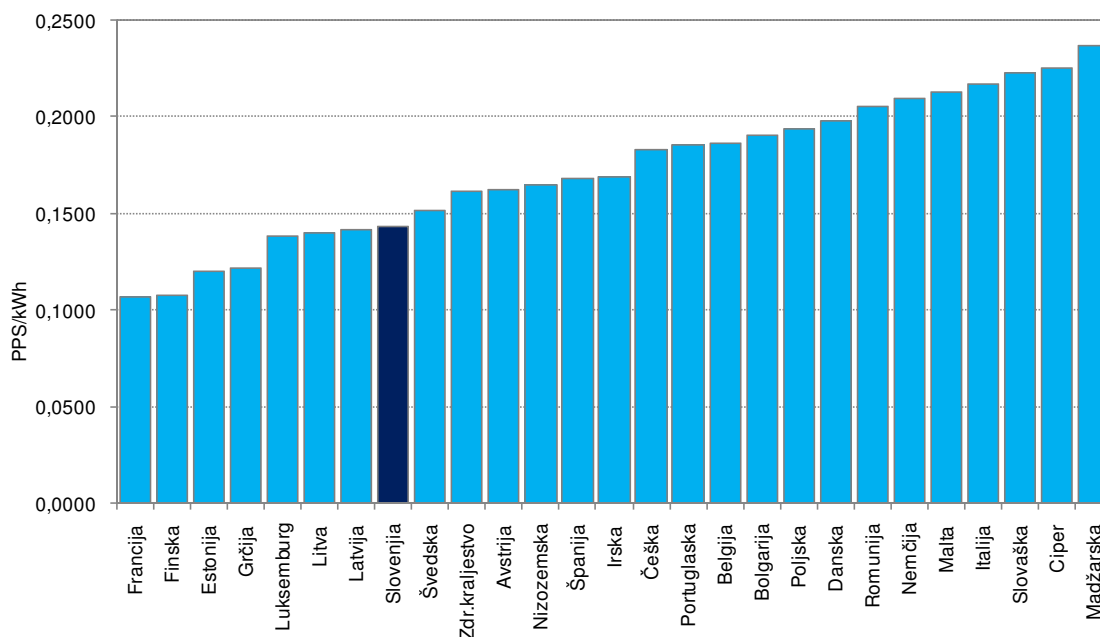
⁶ Električna energija za gospodinjstva se je v letu 2009 v Sloveniji povečala najbolj med vsemi državami EU, za 16,6 %. Ker je v večini državah EU prišlo do povišanja cen električne energije v letu 2008, je smiselna primerjava povišanja cen električne energije za gospodinjstva skupaj v letih 2008 in 2009. Pokaže se, da je bilo povišanje cen v tej primerjavi v Sloveniji med največjimi; za 24,2 %. Višje je bilo samo še v Latviji, na Malti in Madžarskem.

Slika 5: Cena kurilnega olja⁷, EUR/t, v povprečju leta 2008

Vir: Oil bulletin (http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/bulletin_en.htm), lastni preračuni.

Slika 6: Cena električne energije za tipičnega gospodinjstvega odjemalca (Dc) v letu 2008 (v standardih kupne moči PPS/kWh)

Vir: Eurostat.

V nadaljevanju na podlagi mednarodno primerljivih podatkov Ankete o dohodkih in življenjskih pogojih (SILC) predstavljamo še druge dejavnike, ki vplivajo na energetske revščine gospodinjstev. Eden teh je status stanovanja, to je, ali je stanovanje lastniško ali najemniško. V Sloveniji se delež prebivalstva, ki živi v lastniškem stanovanju, giblje okrog 93 %, s čimer se Slovenija uvršča med države z največjim deležem

⁷ Vsebnost žvepla manj kot 1 %.

prebivalcev, ki živijo v lastniškem stanovanju. Če analiziramo lastniški status tudi po dohodku, se izkaže, da tudi večina tistih (86 %), ki se po dohodku uvrstijo med revne⁸, živi v lastniških stanovanjih.

Tabela 4: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v lastniškem stanovanju (v %, po naraščajočem vrstnem redu)

Država	2008
Nemčija	55,6
Avstrija	63,3
Francija	65,5
Danska	66,5
Nizozemska	67,8
Švedska	68,8
EU-15	71,1
Združeno kraljestvo	73,3
Finska	74,1
Belgija	74,4
EU-27	75,7
Luksemburg	76,6
Irska	78,0
Češka	78,9
Grčija	81,5
Italija	81,7
Malta	82,4
Portugalska	83,0
Ciper	88,8
Latvija	89,0
Španija	89,1
Slovaška	90,5
Slovenija	93,2
Madžarska	94,0
EU-12	94,2
Estonija	95,4
Bolgarija	96,7
Poljska	96,8
Litva	97,4
Romunija	98,0

Vir: Eurostat, SILC (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database).

Po podatkih ankete SILC pa je v Sloveniji delež prebivalstva, ki živi v stanovanjih, v katerih pušča streha, so vlažne stene, temelji ali tla, trkli okenski okvirji ali tla, med najvišjimi. V takih stanovanjih je v letu 2008 v Sloveniji živelo 30 % populacije. Če to populacijo razdelimo med revne (gl. opombo 8) in preostale, je v vlažnih ali slabo vzdrževanih stanovanjih živelo 44,5 % od tistih z nizkimi dohodki in 28 % preostalih. Delež slednjih je v Sloveniji največji med državami EU in enak kakor na Madžarskem, kar kaže na to, da je verjetno v Sloveniji energetska revščina bolj razširjena tudi med sicer "nerevnim" prebivalstvom zaradi neobnovljenih in starih stanovanj.

⁸ Pod 60 % mediane dohodka.

Tabela 5: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okviri, tla (v %, po naraščajočem vrstnem redu)

Država	2008
Finska	4,4
Malta	6,8
Švedska	8,0
Danska	8,7
Slovaška	9,1
Irska	11,9
Francija	12,9
Avstrija	13,6
Češka	13,8
Nemčija	14,0
Združeno kraljestvo	15,0
EU-15	15,3
Nizozemska	15,6
Španija	15,7
Luksemburg	16,2
EU-27	16,9
Estonija	17,1
Belgija	18,0
Grčija	18,6
Portugalska	18,9
Italija	20,4
Poljska	22,8
EU-12	23,0
Romunija	24,3
Litva	24,8
Latvija	25,5
Ciper	26,5
Slovenija	30,2
Bolgarija	30,4
Madžarska	30,8

Vir: Eurostat, SILC (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database).

O energetske revščini veliko pove tudi podatek o zamudi plačil gospodinjstev za komunalne storitve, v katere so poleg plačila elektrike in ogrevanja zajeta še plačila vode in odvoza odpadkov. Tudi po tem kazalniku se Slovenija uvršča med države EU z največjim deležem populacije, ki zamujajo s plačili stanovanjskih stroškov. V letu 2008 se je ta delež v Sloveniji precej povečal in je znašal 14,2 % prebivalstva, v tem je zamujala s plačili četrtnina revnih (gl. opombo 8) in tudi 13 % preostalih prebivalcev.

Tabela 6: Delež prebivalstva v državah EU, ki zamuja s plačili za komunalne storitve (v %, po naraščajočem vrstnem redu)

	2005	2006	2007	2008
Luksemburg	3,2	1,6	2,1	1,1
Danska	2,8	2,5	1,8	2,2
Nizozemska	3,2	2,7	2,2	2,2
Češka	7,2	5,8	3,8	2,6
Avstrija	1,7	1,8	1,9	3,6
Portugalska	5,0	4,8	5,2	3,7
Španija	3,7	3,9	4,0	3,8
Slovaška	8,3	6,5	5,7	3,8
Nemčija	2,8	4,8	3,9	3,9
Združeno kraljestvo	–	–	4,5	4,7
Belgija	5,7	5,1	4,7	5,1
Švedska	5,0	4,7	3,2	5,6
Litva	20,7	13,8	8,9	5,9
Francija	7,2	6,6	6,4	6,1
EU-15	6,1	6,4	5,7	6,3
Finska	7,4	6,6	4,8	6,6
Ciper	9,7	9,9	10,0	7,3
Malta	7,8	6,4	7,0	7,3
Estonija	10,3	6,3	4,7	7,4
EU-27	–	–	7,3	7,9
Irska	6,9	6,8	6,1	8,3
Poljska	24,2	20,4	16,7	10,0
Latvija	18,5	13,3	8,8	12,0
Italija	10,5	10,9	10,4	13,6
EU-12	–	–	13,3	13,9
Madžarska	15,9	15,1	17,6	14,2
Slovenija	12,6	11,3	11,4	14,2
Grčija	26,5	25,0	15,7	15,9
Romunija	–	–	8,3	23,8
Bolgarija	–	19,0	28,8	33,4

Vir: Eurostat, SILC (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database).

5 SKLEP

Podatki pokažejo, da v Sloveniji za 10 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki predstavljajo izdatki za energijo v stanovanju zelo velik delež njihovih razpoložljivih sredstev (skoraj 20 % v letu 2008), za 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki pa je ta izdelek predstavljal dobrih 15 % njihovih razpoložljivih sredstev.

V zadnjih letih se je delež izdatkov, ki ga gospodinjstva porabijo za energijo v stanovanju, močno povečal prav pri najrevnejših gospodinjstvih, v najbogatejših gospodinjstvih pa se je rahlo zmanjšal, kar kaže, da je problematika energetske revščine vse večja.

Za Slovenijo je v primerjavi z drugimi državami EU značilen nadpovprečno velik delež izdatkov za energijo v stanovanjih v celotni porabi gospodinjstev, kar se lahko delno pojasni s podpovprečno ravnijo življenjskega standarda oziroma kupne moči, relativno visoko obdavčitvijo energentov in tudi nadpovprečnim deležem gospodinjstev, ki živijo v lastniških stanovanjih, ki pa so nadpovprečno slabo vzdrževana.

Ti sklepi nakazujejo, da bo v prihodnje ob dolgoročnem dvigovanju cen energije – zaradi naraščanja svetovnega povpraševanja po energiji in uresničevanja ciljev povečanja rabe obnovljivih virov energije ter zmanjševanja emisij toplogrednih plinov – treba z vidika energetske politike identificirati ranljive skupine in oblikovati take ukrepe, ki jim bodo omogočili vlaganja v energetske učinkovitejšo rabo energije v stanovanjih. Tako je v Združenem kraljestvu sprejetje zakona o podnebni spremembi (2008) prineslo k že obstoječim obveznostim distributerjev energije za vlaganje v učinkovitejšo rabo energije v gospodinjstvih (od tega 15 % v revnejših gospodinjstvih) še obveznost tudi za proizvajalce električne energije za celostna vlaganja v energetske učinkovitejše domove revnejših prebivalcev. V Sloveniji so se v letošnjem letu začele podeljevati nepovratne finančne spodbude občanom za naložbe v večjo energijsko učinkovitost v stavbah, pri čemer je v okviru spodbud za naložbe v večstanovanjskih stavbah delež naložbe socialno šibkih občanov pokrit v celoti. Ukrepi so dobro zasnovani, saj odpravljajo eno do pomembnih ovir za naložbe v večstanovanjskih stavbah, vendar pa bo treba v prihodnje glede na precej pereč problem energetske revščine povečati nabor ukrepov in obseg spodbud.

SEZNAM LITERATURE IN VIROV

1. Brenda Boardman: Fixing Fuel Poverty. Challenges and solutions. London: Sterling VA. Earthscan (2009).
2. Community Energy Saving Programme (CESP). Pridobljeno na http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/what_we_do/consumers/saving_energy/cesp/cesp.aspx.
3. EPEE project. Pridobljeno na <http://www.fuel-poverty.org/>.
4. Eurostat. Energy-energy statistics – price; Economy and finance - National accounts - Annual national accounts; Populations and social conditions – Living conditions and welfare – Income and living conditions.
5. Mikropodatki Ankete o porabi v gospodinjstvih za skupino 0.4 in 0.45: po pogodbi št. 960-194/2010 in št. 9691-117/2010.
6. SURS. SI-Stat: Okolje in naravni viri, energetika, demografsko in socialno področje – življenjska raven.

PRILOGA

DIREKTIVA 2009/72/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES

Preambula št. 53

Pomanjkanje energije je v Skupnosti vse večji problem. Prizadete države članice, ki tega še niso storile, bi zato morale pripraviti nacionalne akcijske načrte ali druge primerne okvire za obravnavo pomanjkanja energije, s katerimi bi zmanjšale število ljudi, ki trpijo zaradi takih razmer. Države članice bi ranljivim odjemalcem vsekakor morale zagotoviti potrebno oskrbo z energijo. Pri tem bi lahko na primer v okviru socialne politike uporabili celosten pristop, ukrepi pa bi lahko vključevali socialne politike ali izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskih objektov. Najmanj, kar bi morala direktiva omogočati, so nacionalne politike v korist ranljivih odjemalcev.

Člen 3, odstavek 7

Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce in poskrbijo zlasti za ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev. V tej zvezi vsaka država članica opredeli koncept ranljivih odjemalcev, ki se lahko nanaša na pomanjkanje energije in med drugim lahko prepoveduje odklop električne energije tem odjemalcem v času krize. Države članice zagotovijo, da se izvajajo pravice in obveznosti, povezane z ranljivimi odjemalci. Zlasti sprejmejo ukrepe za zaščito končnih odjemalcev na odmaknjenih območjih. Zagotovijo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov. Države članice upravičenim odjemalcem zagotovijo dejansko možnost enostavne zamenjave dobavitelja. Vsaj kar zadeva gospodinjske odjemalce, ti ukrepi vključujejo ukrepe, navedene v Prilogi I.

Člen 3, odstavek 8

Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, kot je oblikovanje nacionalnih energetskih akcijskih načrtov, zagotavljanje prejemkov iz sistemov socialne varnosti za zagotovitev potrebne oskrbe z električno energijo za ranljive odjemalce ali podpora za izboljšanje energetske učinkovitosti, zato da bi obravnavala le pomanjkanje energije, kadar je ugotovljeno, da obstaja, med drugim tudi v širšem kontekstu pomanjkanja. Takšni ukrepi ne ovirajo dejanskega odprtja trga, kot je določeno v členu 33, ali njegovega delovanja, o njih pa se obvesti Komisija, kadar je to ustrezno, skladno z določbami odstavka 15 tega člena. Takšno obveščanje lahko vključuje ukrepe, ki se sprejmejo v okviru splošnega sistema socialne varnosti.